

TECH FOR
GOOD
INSTITUTE

รายงาน

กรอบความตกลง เศรษฐกิจดิจิทัลอาเซียน

ปลดล็อกศักยภาพเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ธันวาคม 2566

เกี่ยวกับรายงานฉบับนี้

กรอบความตกลงเศรษฐกิจดิจิทัลอาเซียน (The ASEAN Digital Economy Framework Agreement: DEFA) ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นข้อตกลงว่าด้วยเศรษฐกิจดิจิทัลฉบับแรกของโลกที่ครอบคลุมทั่วทั้งภูมิภาค มีจุดมุ่งหมายที่จะบูรณาการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในฐานะภูมิภาคแห่งนวัตกรรม มีมาตรฐานการทำงานร่วมกัน และเป็นจุดหมายปลายทางแห่งการลงทุนในยุคดิจิทัล โดย DEFA มุ่งจัดทำแผนงานคุณภาพสูงที่มีความครอบคลุมเพื่อเร่งให้เกิดการค้าบนช่องทางดิจิทัล การกำกับดูแลข้อมูล การส่งเสริมนวัตกรรม และการขับเคลื่อนการเติบโตแบบรอบด้านและสอดคล้องกับประสิทธิภาพการผลิต ทั้งนี้ การเจรจาเพื่อการจัดทำ DEFA อาจใช้เวลาสองปี โดยจะแล้วเสร็จในปี 2568 การดำเนินการตามข้อตกลงแบบก้าวหน้าคาดว่าจะช่วยให้เกิดการหลั่งไหลของเม็ดเงินจำนวนสองล้านล้านดอลลาร์สหรัฐเข้ามาในเศรษฐกิจดิจิทัลของภูมิภาค¹ ภายในปี 2573

รายงานฉบับนี้สังเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจาก The 10th ASEAN Economic Dialogue: Unpacking ASEAN's Digital Economy Framework Agreement ซึ่งจัดขึ้นโดยสำนักเลขาธิการอาเซียนและได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลออสเตรเลียผ่านโครงการ Australia for ASEAN Futures – Economic and Connectivity หรือ Aus4ASEAN Futures (ECON) มีสถาบัน Tech for Good Institute (TFGI) เป็นพันธมิตรร่วมแบ่งปันความรู้ การเจรจาดังกล่าวประกอบไปด้วยข้อมูลเชิงลึกจากองค์กรระหว่างประเทศ รัฐบาล ธุรกิจต่าง ๆ องค์กรภาคประชาสังคม สถาบันวิจัย และสถาบันการศึกษา

การพัฒนาที่เป็นไปอย่างรวดเร็วของนวัตกรรมในเศรษฐกิจดิจิทัลทำให้การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคส่วนต่าง ๆ ภายในระบบดังกล่าวกลายเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดกรอบข้อตกลงที่มีคุณภาพ มีเป้าหมาย และปฏิบัติได้จริง ด้วยเหตุนี้ รายงานฉบับนี้จึงทำหน้าที่เป็นเสมือนแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่าให้กับผู้เกี่ยวข้องที่ประสงค์จะมีส่วนร่วมในการหารือเกี่ยวกับทิศทางเศรษฐกิจดิจิทัลของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ยังผลักดันให้อาเซียนส่งเสริมศักยภาพผู้เกี่ยวข้องกลุ่มนี้ เพื่อให้สามารถกำหนดรูปแบบและบรรลุข้อตกลงเศรษฐกิจดิจิทัลที่สำคัญให้กับภูมิภาคอย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

สถาบัน Tech for Good Institute ขอขอบคุณสำนักเลขาธิการอาเซียนและรัฐบาลออสเตรเลียในโครงการ Aus 4 ASEAN Futures (ECON) สำหรับโอกาสที่ได้ให้เราเข้าร่วมเป็นหนึ่งในพันธมิตรของการประชุม ASEAN Economic Dialogue ครั้งที่ 10

เราขอขอบคุณคณะกรรมการเจรจา DEFA (DEFA Negotiating Committee) คณะกรรมาธิการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (United Nations Commission on International Trade Law) กระทรวงการค้าและอุตสาหกรรมของสิงคโปร์ (Ministry of Trade and Industry of Singapore) กระทรวงประสานงานกิจการด้านเศรษฐกิจแห่งประเทศอินโดนีเซีย (Coordinating Ministry for Economic Affairs of Indonesia) สถาบัน ISEAS-Yusof Ishak สภา Future of Privacy Forum ไมโครซอฟท์ (Microsoft) แกร็บ (Grab) วิต้า (VIDA) และแมกควอรี กรุ๊ป (Macquarie Group) สำหรับข้อมูลเชิงลึกที่ร่วมแบ่งปัน

นอกจากนี้ เราขอขอบคุณ Grab ที่มีส่วนช่วยในการผลักดันการกิจการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างครอบคลุมของ TFGI เพื่อการเติบโตของทุกภาคส่วนอย่างเท่าเทียมและยั่งยืนทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้ ผู้ให้ทุนสนับสนุนไม่ได้เป็นผู้กำหนดทิศทางของผลการวิจัยข้อมูลเชิงลึก หรือข้อเสนอแนะในชั้นงานดังกล่าว

ข้อสงวนสิทธิ์

ข้อมูลในเอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้น "ตามสภาพจริง" โดยจะไม่ถือว่าเป็นคำแนะนำเพื่อการลงทุนในอุตสาหกรรมใด เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นโดย Tech for Good Institute เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดภายในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น สถาบันฯ และบริษัทในเครือ หรือบุคคลภายนอกรายใดที่เกี่ยวข้อง จะไม่ถือเป็นตัวแทนหรือผู้ให้การรับประกันถึงความถูกต้องหรือความครบถ้วนของข้อมูลในรายงาน ไม่ว่าจะโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย และบุคลากรของสถาบันฯ และบริษัทในเครือ รวมถึงเจ้าหน้าที่ พนักงาน หรือตัวแทนของตนจะไม่ต้องรับผิดชอบหรือรับผิดใด ๆ

รายงานฉบับนี้เป็นการสังเคราะห์ข้อมูลที่จัดทำโดยสถาบัน Tech for Good จากการประชุมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ครั้งที่ 10 (The 10th ASEAN Economic Community Dialogue) และไม่จำเป็นต้องแสดงถึงความคิดเห็นของสำนักเลขาธิการอาเซียนและ ASEAN Secretariat and the Australia for ASEAN Futures – Economic and Connectivity

เกี่ยวกับ Tech for Good Institute

Tech for Good Institute (TFGI) คือองค์กรไม่แสวงผลกำไรที่ทำงานเพื่อผลักดันการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอย่างครอบคลุม (Promise of Technology) และเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อการเติบโตที่เปิดกว้างเท่าเทียม และยั่งยืนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ด้วยจำนวนประชากรที่มากกว่าประเทศสหรัฐอเมริกาถึงสองเท่าและข้อมูลประชากรที่ชัดเจน เศรษฐกิจดิจิทัลของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ในขณะที่เดียวกัน ทิศทางของภูมิภาคนี้มีความโดดเด่นจากความหลากหลายด้านวัฒนธรรม สังคม การเมืองและเศรษฐกิจ TFGI ทำหน้าที่เป็นเสมือนเวทีเพื่อการวิจัย เสวนา และร่วมมือภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการร่วมมือระดับโลก งานของเรามุ่งเน้นในเรื่องของจุดตัดทางเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจ และเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ เข้ากับการพัฒนาภายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เราศึกษาเพื่อทำความเข้าใจและจัดทำนโยบายอย่างถี่ถ้วน สมดุล บนพื้นฐานของทัศนคติที่ผ่านการวิจัย การดำเนินการเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพ และข้อเสนอแนะที่เป็นไปตามหลักฐานเชิงประจักษ์

TFGI ก่อตั้งขึ้นโดย Grab เพื่อส่งเสริมวิสัยทัศน์ที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคแห่งความเจริญรุ่งเรืองและเฟื่องฟูพร้อมด้วยนวัตกรรมสำหรับทุกคน เรายินดีเปิดรับความร่วมมือและการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ และบุคคลที่ประสงค์ที่จะส่งเสริมนวัตกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและความก้าวหน้าทางดิจิทัลเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืนในภูมิภาค ไม่ว่าจะผ่านทางด้านการเงินหรือในรูปแบบอื่นใด

ท่านสามารถอ่านข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถาบันฯ ได้ที่ www.techforgoodinstitute.org

สรุปภาพรวม

➤ เศรษฐกิจดิจิทัลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เติบโตต่อเนื่องอย่างน่าประทับใจ

ด้วยอัตราการเติบโตที่เป็นไปอย่างน่าประทับใจในปัจจุบัน คาดว่าเศรษฐกิจดิจิทัลของภูมิภาคจะทะลุมูลค่าสูงถึงหนึ่งล้านล้านดอลลาร์สหรัฐภายในปี 2573² อย่างไรก็ตาม ความพร้อมในการรับมือของการบูรณาการทางดิจิทัลและแนวทางการกำกับดูแลของประเทศสมาชิกยังคงมีความแตกต่างและไม่สอดคล้องกับทิศทางการเติบโตดังกล่าว

➤ อาเซียนทราบถึงความสำคัญของการบูรณาการทางดิจิทัลเพื่อการบูรณาการระดับภูมิภาค

ประเทศสมาชิกต่างเดินทางมาเพื่อผลักดันให้เกิดการทำงานร่วมกัน การประสานงาน และความร่วมมือในเศรษฐกิจดิจิทัล โดยโครงการต่าง ๆ ประกอบไปด้วยกรอบการตกลงเพื่อการคุ้มครองข้อมูล ความปลอดภัยทางไซเบอร์ การกำกับดูแลข้อมูล อีคอมเมิร์ซ ทำให้เกิดธุรกิจใหม่ ๆ และเกิดการกำกับดูแลเทคโนโลยีสมัยใหม่ อาทิ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) โครงการระดับภูมิภาคเหล่านี้ช่วยเติมเต็มข้อตกลงทางการค้าที่มีอยู่เดิม เช่น เขตการค้าเสรีอาเซียน (FTA) และกรอบการตกลงระดับภูมิภาค ความก้าวหน้าของอาเซียนในด้านนี้ถือเป็นการวางรากฐานให้กับข้อตกลงเศรษฐกิจดิจิทัลที่มีความครอบคลุมอย่างกรอบการตกลงเศรษฐกิจดิจิทัล เป็นต้น

➤ DEFA มีศักยภาพ พร้อมปลดล็อกขั้นตอนของการเติบโตให้กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

DEFA ส่งเสริมการบูรณาการทางดิจิทัล โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มขีดจำกัดในการแข่งขันของอาเซียน ขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ และมีส่วนร่วมในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก นอกจากนี้ DEFA ยังมีเป้าหมายที่จะทำให้อาเซียนเป็นจุดหมายปลายทางแห่งการลงทุนที่ดึงดูดผู้คนจากทั่วโลก ผ่านการยกระดับประเทศสมาชิกและพัฒนามาตรฐานการทำงานร่วมกันกับตลาดโลก นอกจากนี้ยังมุ่งที่จะก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลเพื่อเร่งการเติบโตของเศรษฐกิจดิจิทัลในภูมิภาคและทะลุขีดเงินจำนวนสองล้านล้านดอลลาร์สหรัฐภายในปี 2573³

➤ อย่างไรก็ตาม อาเซียนยังจำเป็นต้องสำรวจความท้าทายที่สำคัญเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จาก DEFA ได้อย่างเต็มที่

การเชื่อมปิดช่องโหว่ด้านความหลากหลายของภูมิภาคถือเป็นสิ่งสำคัญ แนวทางที่เป็นไปตามหลักการและมุ่งเน้นผลลัพธ์ พร้อมการผลักดันมาตรฐานการทำงานร่วมกันช่วยรับรองได้ว่า DEFA จะเป็นที่ยอมรับและมีประสิทธิภาพ ประเทศสมาชิกสามารถใช้แนวทางแบบโมดูลาร์เพื่อพัฒนาไปอย่างสอดคล้อง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างชัดเจน แต่ในทางกลับกัน กลไกความร่วมมือระหว่างประเทศก็อาจเกิดขึ้นได้ในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน DEFA จึงเป็นการเปิดโอกาสในการทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั่วโลกเห็นว่า ความหลากหลายในภูมิภาคมิได้เป็นอุปสรรคต่อการบูรณาการทางดิจิทัลเลย

➤ สิ่งที่ต้องมีควบคู่ไปกับการเจรจาเพื่อการจัดทำ DEFA คือเวทีแลกเปลี่ยนและให้คำปรึกษาที่มีความโปร่งใสและสม่ำเสมอ ซึ่งช่วยรับรองถึงการตกลงที่มีคุณภาพ เหมาะสม เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และไม่ลำเอียงเมื่อเวลาผ่านไป

การบูรณาการทางดิจิทัลไม่ได้เป็นแค่งานของภาครัฐเท่านั้น เพราะความเชี่ยวชาญและความคิดเห็นจากภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาช่วยส่งเสริมและทำให้ขั้นตอนการเจรจาเป็นไปบนพื้นฐานของข้อมูล รวมถึงเป็นการรวบรวมความช่วยเหลือในการสร้างขีดความสามารถและการดำเนินการ การขอรับคำปรึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากหลายฝ่ายและการรับฟังความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ของการเจรจาในแต่ละรอบจะช่วยรับรองได้ว่า ข้อตกลงต่าง ๆ นั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ยังคงบังคับใช้ได้เมื่อเวลาผ่านไป สอดรับปัจจัยต่าง ๆ อยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีความยืดหยุ่น

 Tech For Good Institute
www.techforgoodinstitute.org